

Suunnanmuutos: modernisaation haasteita kirkolle

Kimmo Ketola

1 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

1

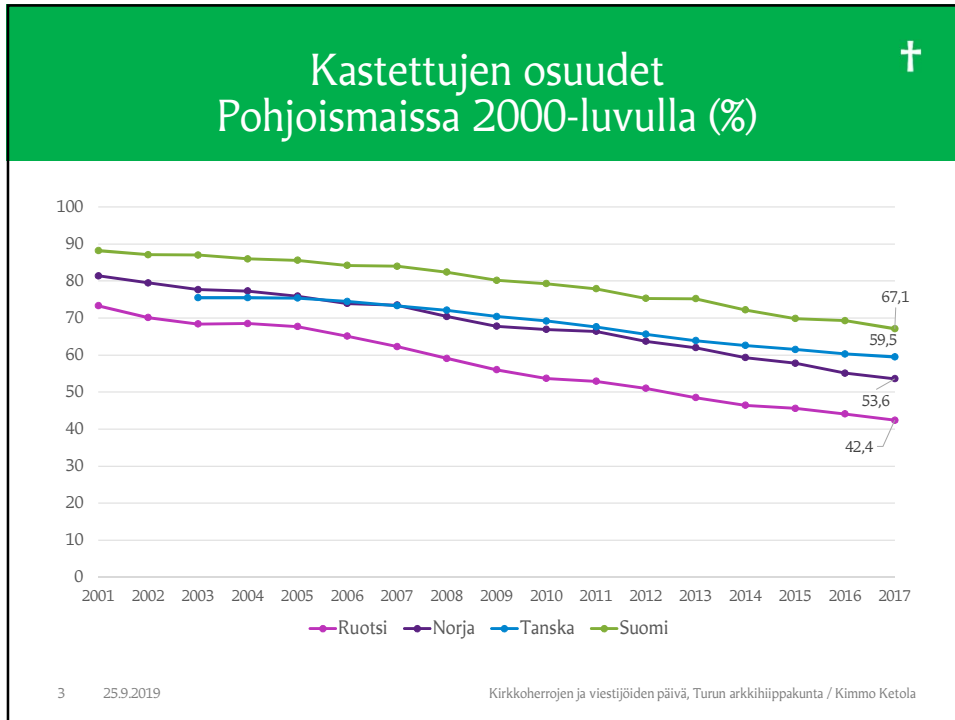

Taustaksi: missä mennään nyt?

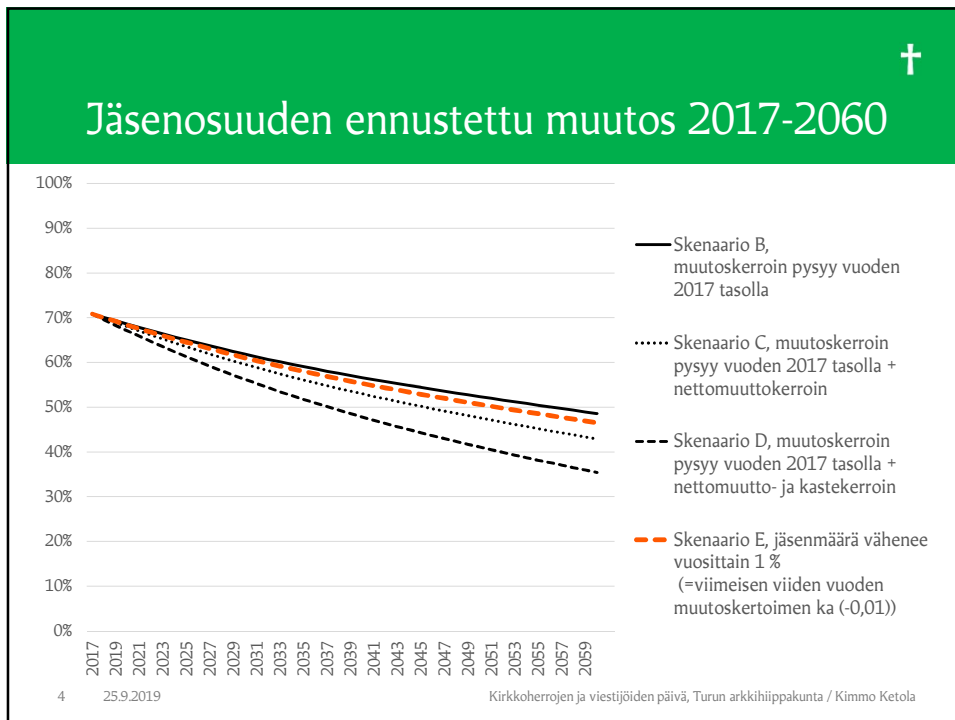
2 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

2

3

4

Kirjoituspyyntö 3-8/2018

Mitä kaste tai kummius merkitsee sinulle?

Voit kertoa kasteesta tai kummiudesta tai molemmista. Esimerkiksi mitä oma tai lapsen kaste merkitsee sinulle?

Miten toteutat kummiutta? Mitä teet kummilapsesi/kummisi kanssa? Liittyykö kummissuhteeseesi hengellisyyttä, esim. rukoiletko kummilapsesi/kummisi puolesta, ostatko hänelle hengellisiä kirjoja tai käyttekö seurakunnan tilaisuuksissa? Mitä odotat kummilapseltasi/kummiltasi?

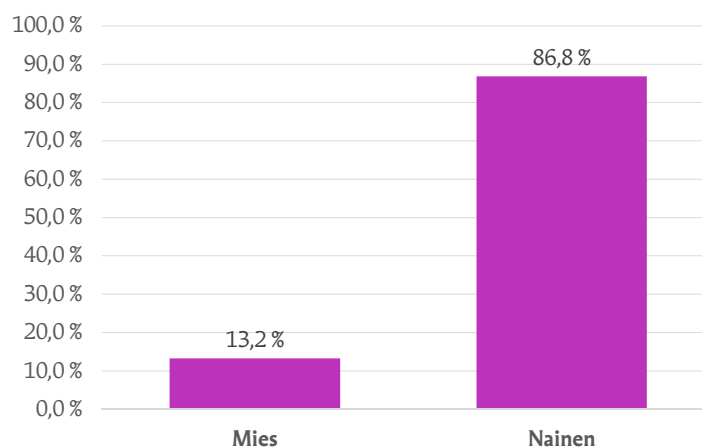
Voit vastata yhteen tai useampaan kysymykseen tai kertoa aiheesta vapaamuotoisesti osoitteessa http://bit.ly/kaste_ja_kummius_2018 tai postitse (Kirkon tutkimuskeskus/Maarit Hytönen, PL 239, 33101 TAMPERE). Jos vastaat postitse, liitä mukaan tiedot iästäsi ja sukupuolestasi, mutta nimeä ei tarvita.

5 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

5

Tutkimukseen osallistuneet sukupuolen mukaan (N=855)

6 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

6

Yksilön valinnat ratkaisevat

Laskevat käyrät uskomisessa, osallistumisessa ja kirkkoon kuulumisessa merkitsevät myös sosiaalisen ympäristön muutosta. Erityisesti nuorella sukupolvella on lähipiirissään yhä suurempi joukko sellaisia läheisiä ihmisiä, jotka eivät kuulu kirkkoon, kasta lapsiaan tai käy rippikoulua. Tällöin jokaisesta uskuntoon liittyvästä ratkaisusta tulee itsestäänselvyyden sijaan valintatilanne: on erikseen päätettävä, kastetaanko lapsi tai valitaanko kirkollinen vihkiminen.

(Haastettu kirkko, s. 412–413.)

- **Murros:** sosiaalinen ympäristö ei enää automaattisesti tue kristillistä tapakulttuuria tai kirkon jäsenyyttä.
  - Avainasemassa ovat silloin nuoret perheet, ja aivan erityisesti nuoret, perheen perustamista suunnittelevat naiset.

Teoriaa: modernisaatio ja uskonto

Modernisaatio

Modernisaatio on muuttumassa inhimillisen kehityksen prosessiksi, jossa sosioekonominen kehitys tuo mukanaan kulttuurin muutoksia, jotka tekevät yksilön autonomiasta, sukupuolten tasa-arvosta ja demokratiasta entistä todennäköisempiä, tuottaen uudentyypin yhteiskunnan, joka edistää inhimillistä emansipaatiota useilla rintamilla.

- Inglehart & Welzel 2005, 2.

9 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

9

Inhimillisen kehityksen prosessit

	Sosioekonominen ulottuvuus	Kulttuurinen ulottuvuus	Institutionaalinen ulottuvuus
Prosessit	Modernisaatio	Arvomuutos	Demokratisaatio
Osatekijät	Aineelliset ja sosiaaliset voimavarat	Emansipatoriset arvot*	Kansalais- ja poliittiset vapaudet
Kontribuutiot	Vahvistaa ihmisten <u>kykyä</u> toimia valintojensa mukaan	Lisää ihmisten <u>tahtoa</u> toimia omien valintojensa mukaan	Laajentaa ihmisten <u>oikeuksia</u> toimia valintojensa mukaan
Yhteinen teema	Inhimillisten valinnan mahdollisuuksien laajentuminen ja humanimpi yhteiskunta		
Lähde: Inglehart & Welzel 2005; Welzel 2002. *) Alkuperäisessä "itseilmaisuarvot"			

10 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

10

Emansipatoriset arvot

1. **Autonomia (*autonomy*)**
  - Itsenäisyys ja mielikuvitus toivottavia arvoja, tottelevaisuus epätoivottavaa
2. **Valinnanvapaus (*choice*)**
  - Aiemmin kulttuurisesti torjutut asiat (avioero, homoseksuaalisuus, abortti, tms.) nähdään yksilön omaan päätäntävaltaan kuuluvina asioina
3. **Tasa-arvo (*equality*)**
  - Naisten tasa-arvoa arvostetaan politiikassa, koulutuksessa ja työelämässä
4. **Vaikutusmahdollisuudet (*voice*)**
  - Sananvapauden arvostus, pyrkimys saada enemmän yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia omalle viiteryhmälle

11 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

11

Emansipatoristen arvojen (EVI) maittaisten keskiarvojen korrelaatiot modernisaation indikaattoreiden kanssa

	Pearson r	N
Tekninen kehittyneisyys	.81	89
Demokratian kehittyneisyys	.79	88
Per capita BKT	.80	88
Kaupungistumisen aste	.58	88
Koulutustaso	.76	63
Syntyvyys	-.49	85
Lapsikuolleisuus	-.65	87
Inhimillinen kehitys (HDI)	.72	88
Naisten voimaantuminen (GEM)	.89	45
Oikeusvaltio	.76	92
Järjestys ja vakaus	.72	92
Rauhantila	.66	89

Lähde: Welzel 2013, 83.

12 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

12

Modernisaatio ja uskonto

- Keskeinen lähtökohta uskonnollisuuden muutosten selittämisessä on edelleen modernisaatio, mutta kysymys avataan uudella tavalla:
  - Ei enää oleteta, että modernisaatiolla on automaattisesti negatiivinen vaikutus uskontoon ja että se johtaa välttämättä sekularisaatioon
  - Ei oleteta, että modernisaatio on ainoa uskonnon yhteiskunnalliseen asemaan vaikuttava tekijä
    - Poliittiset konfliktit, kansalliset erityispiirteet, siirtolaisuus, karismaattiset johtajat, jne. luonnollisesti vaikuttavat uskonnon aseman muutoksiin.

13

Inglehartin & Weltzelin kiteytys

Uskonto ei katoa. Sen sijaan havaitsemme uskonnon funktion muuttuneen institutionaalisisista ja dogmaattisista muodoista, jotka tarjosivat ehdottomia käytössääntöjä turvattomassa maailmassa, yksilöllistyneisiin henkisiin pyrintöihin, jotka tarjoavat merkitystä ja tarkoitusta yhteiskunnissa, joissa kukaan ei kuole nälkään.

- Inglehart & Welzel 2005, 31-32.

14

Merkityksellisyyden tarve

Uskonnosta haetaan ensisijaisesti henkilökohtaista merkitystä. Muuttuvassa tilanteessa katsomuksellinen elementti on olennaisessa roolissa merkityksen synnyttäjänä. Jos tämä puuttuu, pelkkä perinne tai kulttuurinen merkitys eivät pidemmän päälle riitä pitämään kirkkoon kuulumista tarpeellisena.

Haastettu kirkko (2012, 412)

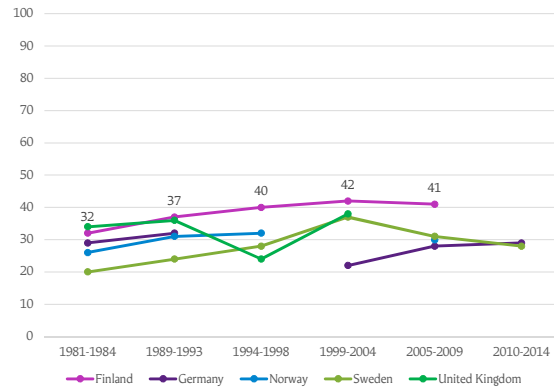

Havaintoja

Elämän tarkoituksen ja merkityksen pohdinta † (WVS)

"Kuinka usein, jos koskaan, Te ajattelette elämän tarkoitusta tai päämäärää?" Niiden osuudet, jotka ajattelevat usein.

17 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

17

EVS 2017: kysymyksiä uskomuksista †

19. Uskotko jälleensyntymiseen eli siihen, että olemme eläneet aiemminkin ja että synnymme tähän maailmaan uudelleen?

- 1 Kyllä
2 En
8 En osaa sanoa

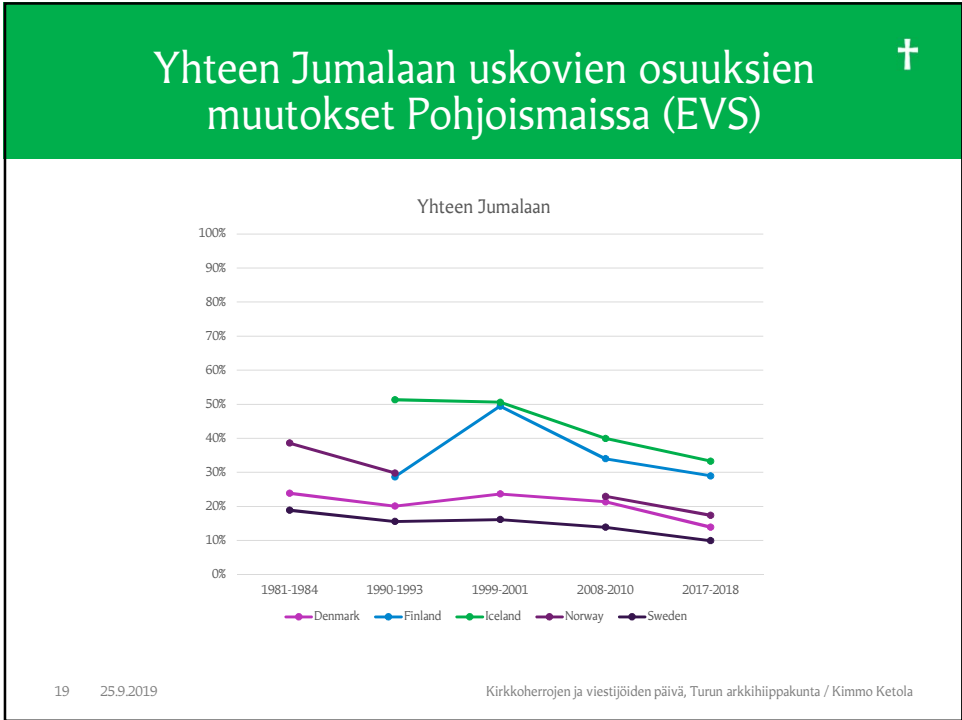
20. Mikä seuraavista väittämistä vastaa eniten uskomuksiasi?

- 1 On olemassa yksi Jumala
2 On olemassa jonkinlainen Henki tai elämänvoima
3 En todella tiedä mitä ajatella
4 En usko, että on olemassa minkäänlaista Henkeä, Jumalaa tai elämänvoimaa
8 En osaa sanoa

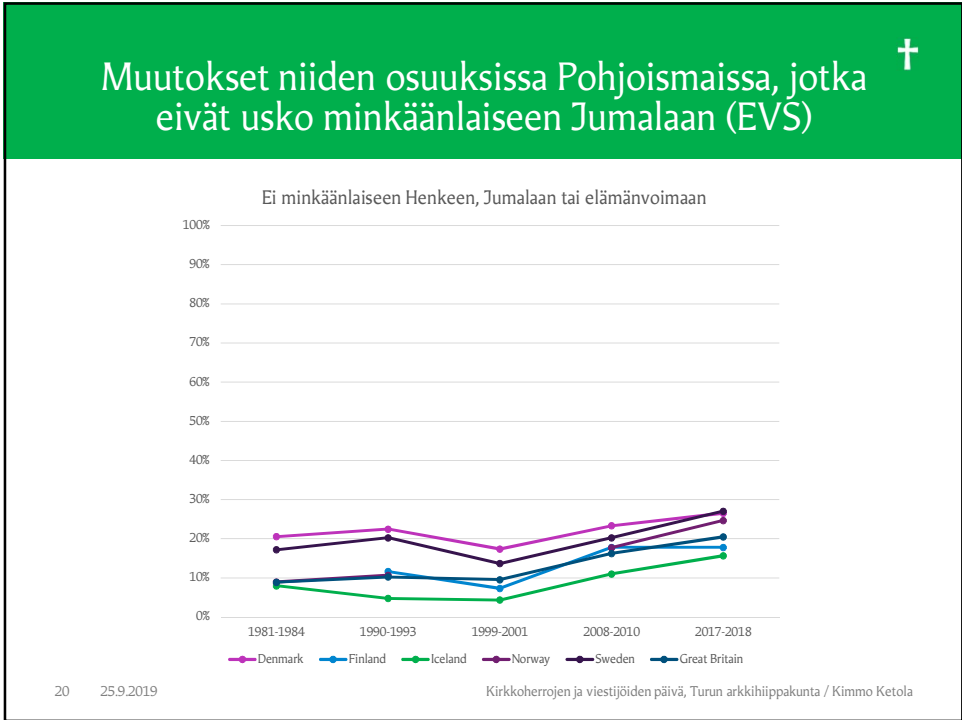
18 25.9.2019

Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

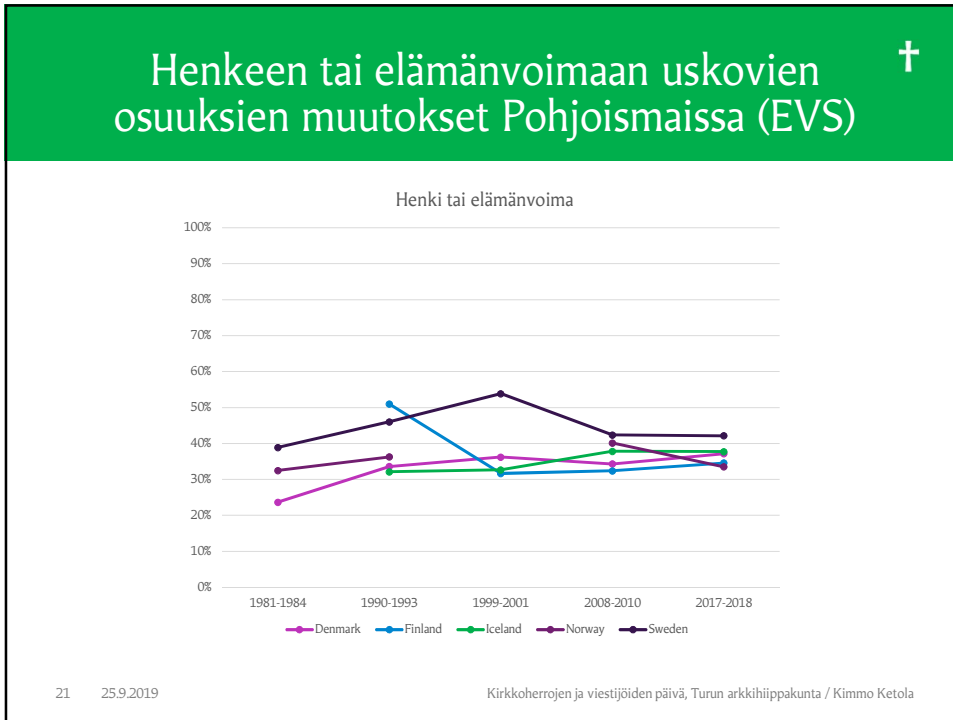
18

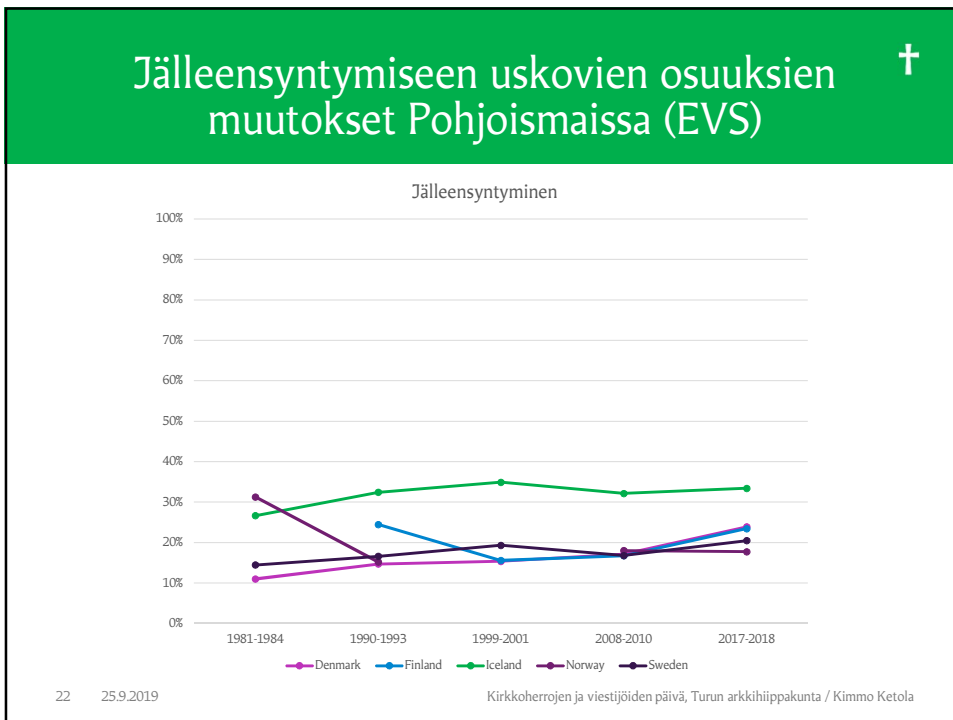
19

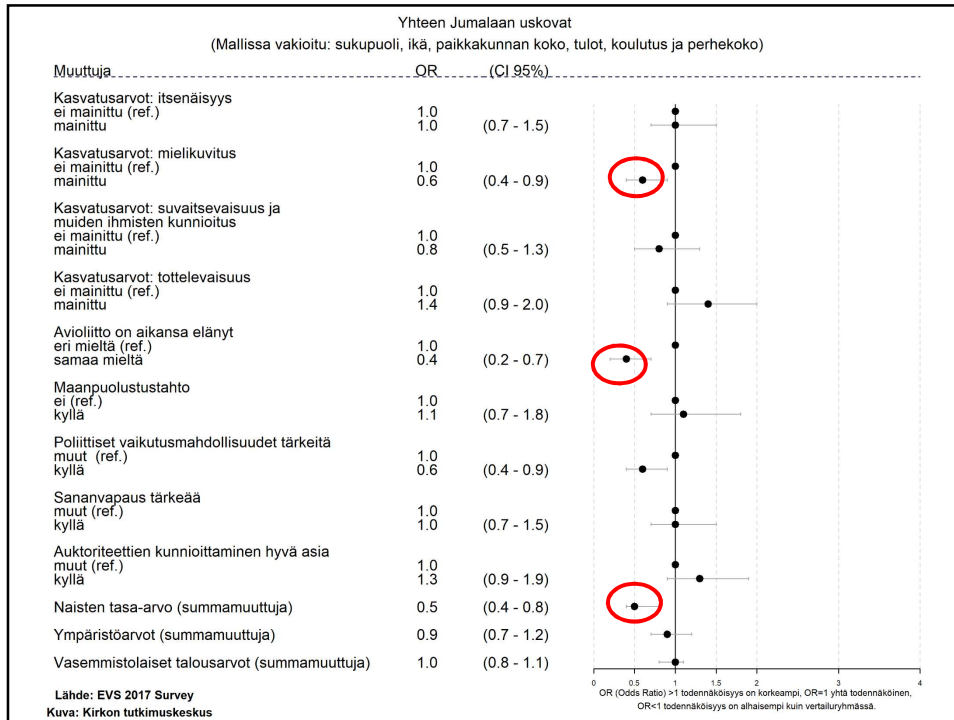
20

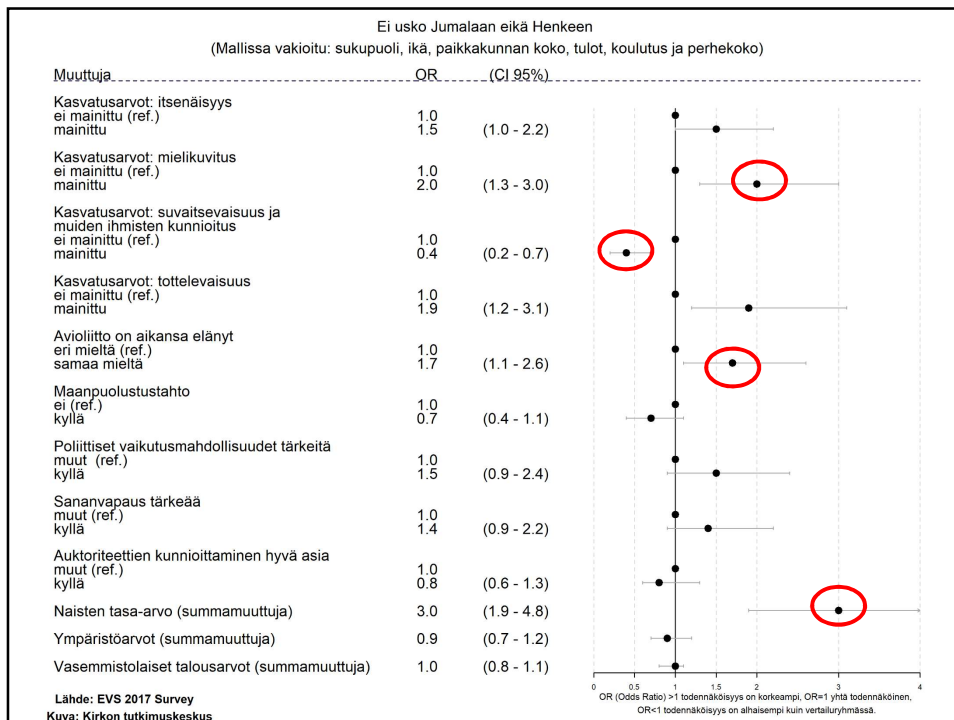
21

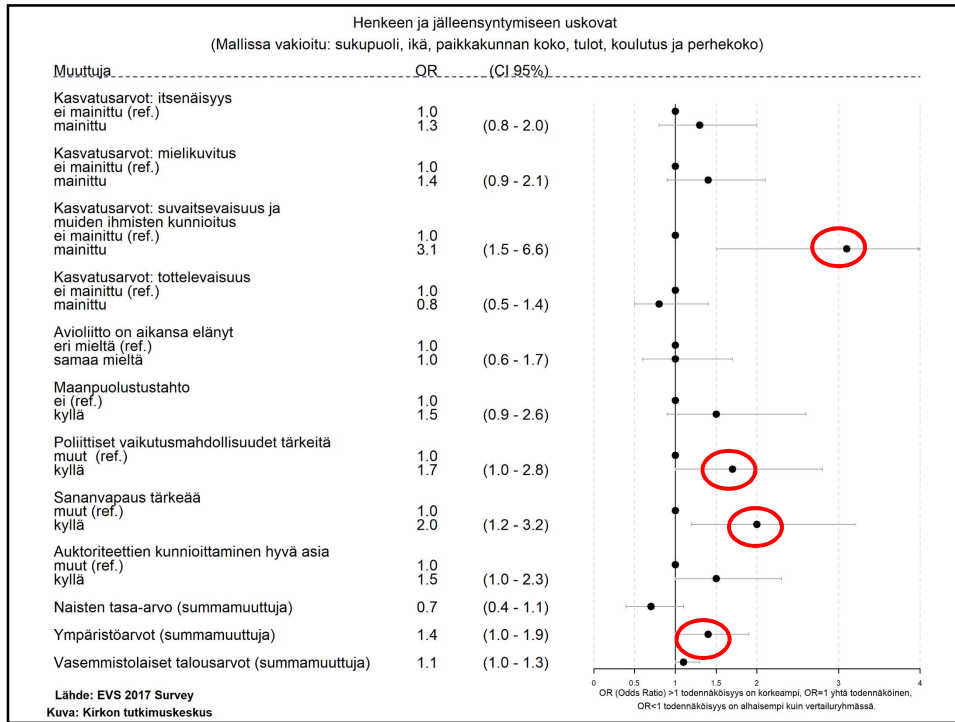
22

23

24

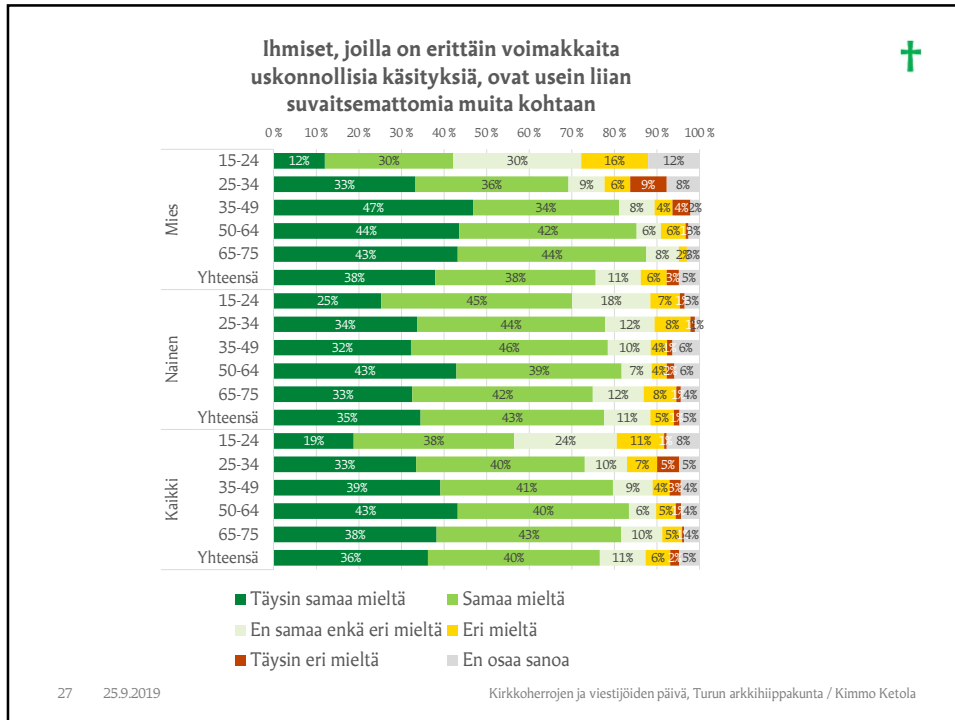
25

†

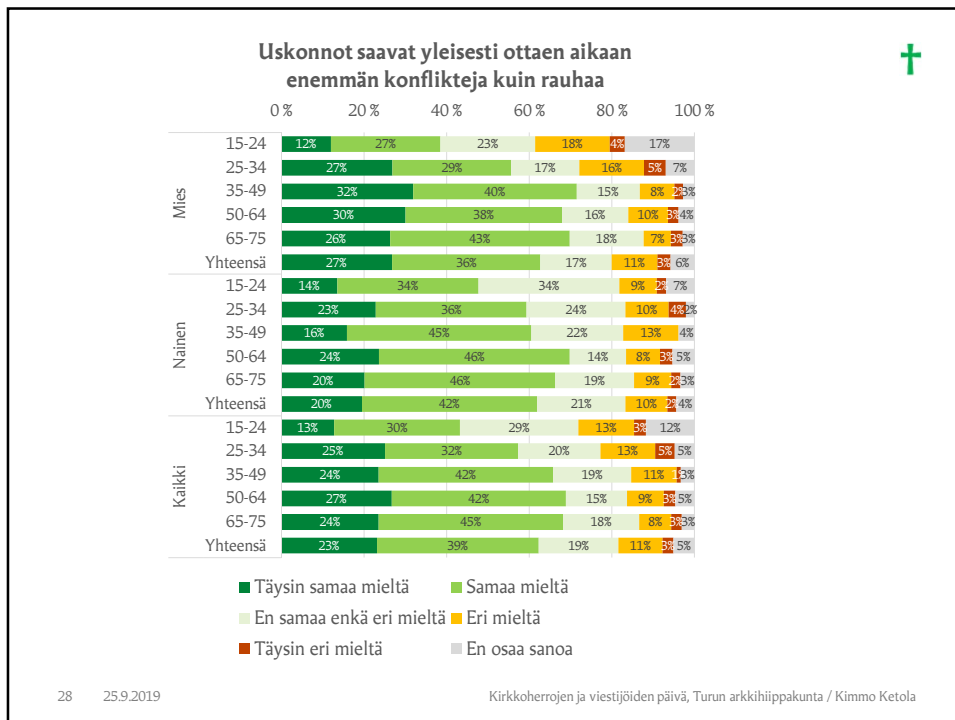
Lopuksi: mielikuvia uskonnosta (ISSP 2018)

26 25.9.2019
Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

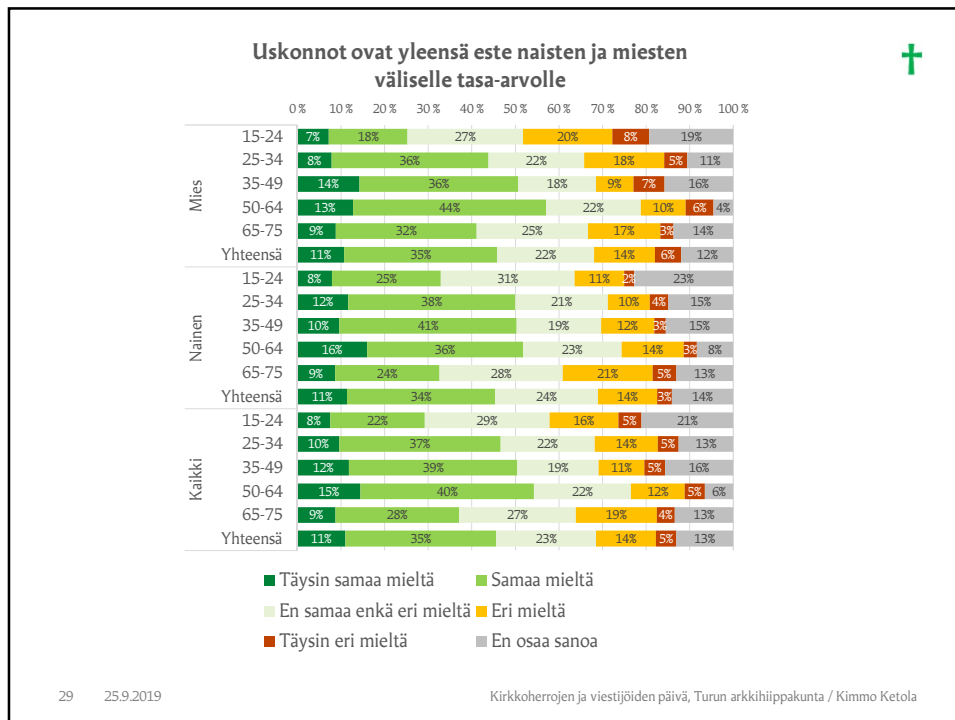
26

27

28

29

Yhteenveto

- Käynnissä on uskonnollinen murros, jossa uskonnollisen perinteen välittäminen on yhä enemmän yksilön vapaa valinta, ja tässä naiset ovat avainroolissa.
- Taustalla vaikuttaa laaja yhteiskunnallinen kehityskulku, jossa ihmiset omaksuvat ns. emansipatorisia arvoja: autonomia, valinnanvapaus, tasa-arvo ja vaikutusmahdollisuudet.
- Perinteinen uskonnollisuus heikkenee siinä määrin, kun se nähdään yksilön autonomiaa, tasa-arvoa ja vaikutusmahdollisuuksia kaventavana voimana – ja päinvastoin!

30 25.9.2019 Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

30

+

TEOLOGINEN TIEDEKUNTA / TEOLOGINEN AJANKOHTAISTA /

Väitös: isostoiminta edistää monipuolisesti monen nuoren kasvua – isosryhmien monimuotoisuutta tulisi tukea

20.8.2019 | HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

TIEDOTE

TEKSTI: PEKKA RAUTIO

[f](#) [t](#) [in](#) [e](#)

Uutiskirje

Tilaa uutiskirje [→](#)

Uusi uskonnonpedagogiikan väitöstutkimus avaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoimintaan osallistuvien nuorten ajatuksia. Tulokset kertovat, että toiminta lisää nuorten halua osallistua yhteiskunnan vapaaehtoistoimintaan muuallakin kuin pelkästään kirkossa. Haasteena on varmistaa, että eri tavoin motivoituneille ja eri tavoin uskoville on isosryhmissä tilaa.

TM **Jouko Porkan** tutkimuksessa on analysoitu isosten omia arvioita isosajasta. Väittelijän mukaan kolme neljästä vastaajasta totesi, että heidän asenteensa olivat muuttuneet isosena toimimisen aikana myönteisemmäksi seurakuntaa ja sen toimintaa, kirkon nuorisotyötä, seurakunnan työntekijöitä sekä myös omaa itseä kohtaan.

31 25.9.2019 Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

31

+

Kiitos!

32 25.9.2019 Kirkkoherrojen ja viestijöiden päivä, Turun arkkihiippakunta / Kimmo Ketola

32

Kirjallisuutta

Furseth, Inger (ed.) 2017. *Religious Complexity: Comparing Nordic Countries*. Cham: Pargrave Macmillan.

Inglehart, Ronald. 2018. *Cultural Evolution: People's Motivations are Changing, and Reshaping the World*. Cambridge: Cambridge University Press.

Inglehart, Ronald & Welzel, Christian. 2005. *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*. Cambridge: Cambridge University Press.

Norris, Pippa & Inglehart, Ronald. 2004. *Sacred and Secular: Religion and Politics Worldwide*. Cambridge: Cambridge University Press.

Detlef Pollack & Rosta, Gergely (2017) *Religion and Modernity: An International Comparison* Oxford: Oxford University Press.

Welzel, Christian. 2013. *Freedom Rising: Human Empowerment and the Quest for Emancipation*. New York: Cambridge University Press.